

УДК 343.43

А.В. АНДРУШКО

Андрій Васильович Андрушко, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Ужгородського національного університету

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ

Стаття 147 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачає відповідальність за захоплення заручників. У правозастосовній практиці вказане діяння трапляється досить рідко. Так, за 2013 р. органами прокуратури обліковано чотири випадки захоплення або тримання особи як заручника, у 2014 р. зареєстровано 41, у 2015 – 17, у 2016 – 7, у 2017 – три, за дев'ять місяців 2018 р. – сім таких злочинів. Певне занепокоєння викликає стан розкриття вказаних злочинів: так, у 2014 р., за який обліковано 41 випадок захоплення або тримання особи як заручника, тільки по чотирьом із них провадження були направлені до суду з обвинувальним актом, у 2013 р. – з обвинувальним актом до суду направлені лише два провадження, у 2015 – п'ять, у 2016 – три, у 2017 – два, за дев'ять місяців 2018 р. – три провадження¹.

Проблеми кримінальної відповідальності за захоплення заручників розглядалися в працях М.О. Акімова, В.Ф. Антипенка, В.І. Борисова, О.О. Володіної, В.П. Ємельянова, Я.Г. Лизогуба, А.С. Політової, Є.Б. Тітова та інших науковців. Разом із тим чимало відповідних питань у доктрині кримінального права залишаються дискусійними та недостатньо дослідженими. Крім того, аналіз доступної емпіричної бази засвідчує, що при кваліфікації цього злочину трапляються численні помилки, які потребують наукового аналізу.

Мета статті – на підставі аналізу кримінального законодавства, судової практики і наукової літератури дослідити проблемні питання кваліфікації захоплення заручників.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 147 КК України, полягає в захопленні або триманні особи як заручника. Таким чином, вчинення вказаного злочину прямо пов'язане з незаконним позбавленням потерпілого особистої свободи. У зв'язку з цим правильним видається рішення Богунського районного суду міста Житомир, який відхилив кваліфікацію органами досудового розслідування як захоплення заручників дій ОСОБА_4, оскільки потерпілий ОСОБА_5 фактично не був позбавлений волі. Суд встановив, що ОСОБА_5 мав можливість вільно пересуватися, перебував у місцях, які міг вільно залишити, однак не зробив цього².

При кримінально-правовій оцінці захоплення заручників трапляється зайва, на наш погляд, кваліфікація вказаного діяння за сукупністю із незаконним позбавленням волі або викраденням людини (ст. 146 КК України). Так, наприклад, Малиновський районний суд міста Одеса засудив чотирьох учасників організованої групи, які з корисливих мотивів викрали і утримували в якості заручника підприємця з метою спонукання його родичів до передачі грошових коштів як умови звільнення заручника. Діючи відповідно до схваленого всіма учасниками організованої групи плану, спрямованого на захоплення та тримання підприємця ОСОБА_12 як заручника, здійснюючи відведені їм функції, виконавці даного злочину ОСОБА_7 та ОСОБА_8, застосовуючи фізичну силу, посадили ОСОБА_12 в автомобіль та перевезли в приватний будинок, в якому утримували, пристебнувши ОСОБА_12 наручниками до радіатора. Продовжуючи діяти за планом, задалегідь розробленим організатором злочину ОСОБА_6 і узгодженим з усіма учасниками організованої групи, ОСОБА_9, виконуючи відведену йому роль, з метою спонукання родичів ОСОБА_12 до вчинення дій, як умови звільнення заручника, за допомогою телефону зв'язався з дружиною ОСОБА_12, якій повідомив про викрадення її чоловіка, і зажадав передати йому за звільнення ОСОБА_12 10 тисяч доларів США, погрожуючи вчинити убивство ОСОБА_12 у разі невиконання нею висунутих ним вимог³. Факт викрадення ОСОБА_12 та незаконного позбавлення його волі перед висуненням вказаних вище вимог дружині потерпілого дав підстави органам досудового розслідування та суду кваліфікувати діяння за ч. 3 (як вчинені організованою групою) ст. 146 КК України, а тримання ОСОБА_12 в якості заручника з метою спонукання його родичів до передачі грошових коштів як умови звільнення заручника – за ч. 2 (як вчинене організованою групою) ст. 147 КК України. На наш погляд, кваліфікація за ч. 3 ст. 146 КК України у даному випадку є зайвою,

адже захоплення або тримання особи як заручника, звісно, неможливе без незаконного позбавлення волі чи викрадення людини. Стаття 147 КК України є спеціальною нормою стосовно ст. 146 КК України. Виходячи з правил кваліфікації злочинів при конкуренції кримінально-правових норм, кваліфікувати вказані посягання за сукупністю злочинів неправильно, оскільки сукупність злочинів у цьому випадку відсутня, і застосуванню підлягає спеціальна норма, яка найбільшою мірою відображає специфіку та особливості такого злочинного діяння (тобто ст. 147 КК України).

Натомість правильною видається кваліфікація за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 ст. 146 та ч. 2 ст. 147 КК України, дій обвинуваченого ОСОБА_2, який напав на потерпілу – продавця-консультанта ювелірного магазину ОСОБА_5 і, тримаючи її рукою за шию та погрожуючи застосуванням вогнепальної зброї, проти волі останньої, примусив її викликати таксі та їхати з ним до приміщення ювелірного магазину «Плаза», тим самим позбавивши ОСОБА_5 можливості вільно пересуватися та безперешкодно вийти з автомобіля. Погрожуючи потерпілій, ОСОБА_2 наказав їй відчинити вхідні двері магазину, відключити охоронну сигналізацію та відкрити сейф з ювелірними виробами із золота. З'ясувавши, що заволодіти ювелірними виробами він не зможе через відсутність ключів від сейфу у ОСОБА_5, ОСОБА_2 відпустив потерпілу і намагався зникнути з місця пригоди. Однак, помітивши, що на місце пригоди прибули працівники Державної служби охорони та розуміючи відсутність можливості уникнути затримання, ОСОБА_2 заштовхав ОСОБА_5 назад до приміщення магазину та, погрожуючи їй вбивством, вимагав у працівників ДСО надати йому можливість залишити місце злочину, що було умовою звільнення ОСОБА_5⁴. Як бачимо, у даному випадку умисел на тримання ОСОБА_5 як заручника в ОСОБИ_2 з'явився раптово – тоді, коли для нього стало очевидно, що йому загрожує затримання працівниками ДСО, однак до цього моменту він вже встиг незаконно позбавити ОСОБА_5 свободи, що, на наш погляд, потребує самостійної кримінально-правової оцінки.

Іноді зустрічається зайва кваліфікація вказаного діяння за сукупністю і з іншими кримінально караними діяннями. Так, дії чоловіка, котрий захопив і тримав в якості заручників сестер, органами досудового розслідування були кваліфіковані не лише за ч. 2 ст. 147 КК (захоплення або тримання особи як заручника, поєднане з погрозою знищення людей), а й за ч. 4 ст. 296 КК, оскільки своїми діями, вчиненими із застосуванням холодної зброї, він нібито грубо порушив громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалось особливою зухвалістю і винятковим цинізмом. Славутський міськрайонний суд Хмельницької області, однак, дійшов переконливого висновку про те, що факт вчинення обвинуваченим хуліганства, на який вказували органи досудового розслідування, не знаходить свого підтвердження, а тому за ч. 4 ст. 296 КК України обвинуваченого слід виправдати⁵.

Обов'язковою ознакою складу захоплення заручників, що відрізняє вказаний злочин від незаконного позбавлення волі або викрадення людини, є спеціальна мета, з якою вчиняється суспільно небезпечне діяння – спонукання родичів затриманого, державної або іншої установи, підприємства чи організації, фізичної або службової особи до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника. Слід, таким чином, підкреслити, що саме по собі захоплення або тримання особи як заручника виступає не метою винного, а засобом досягнення мети. Невстановлення вказаної мети виключає відповідальність за ст. 147 КК України. Водночас у правозастосовній практиці іноді трапляються випадки ігнорування спеціальної мети при кваліфікації даного діяння. Так, наприкінці 2017 р. поліцією відкрите кримінальне провадження за статтею про захоплення заручників, хоча жодних вимог чоловік, який протягом дня утримував близько десяти осіб (в т.ч. жінок і дітей) у відділенні «Укрпошти» в Харкові, не висував і мета його дій була незрозумілою. Сам по собі той факт, що особа, забарикадувавшись у приміщенні «Укрпошти», заявила про захоплення нею заручників, як видається, не може слугувати достатньою підставою для кваліфікації даного діяння як захоплення заручників, адже, повторимось, кримінальний закон вимагає встановлення мети спонукання вказаних у ч. 1 ст. 147 КК України адресатів до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника. Попри те, що чоловік мав достатньо часу, аби чітко сформулювати свої вимоги, цього він не зробив: у ЗМІ наголошувалось на тому, що мета його дій незрозуміла⁶. З огляду на сказане, вважаємо, що підстав для кваліфікації за ст. 147 КК України у наведеному випадку не було; дії цієї особи слід було кваліфікувати за статтею, яка передбачає відповідальність за незаконне позбавлення волі.

Разом із тим зрозуміло, не виключається й ретроспективне встановлення відповідної мети. Так, наприклад, ОСОБА_3 захопив неповнолітнього в заручники, яке виразилось у тому, що він підійшов ззаду до потерпілого та, нанісши удар ногою під коліно, збив останнього з ніг, після чого, прагнучи подолати опір та перешкодити можливості покликати на допомогу, накинув йому на шию мотузку, якою почав здавлювати шию, в результаті чого настала смерть неповнолітнього. Досліджуючи обставини вчинення злочину, Новокаховський міський суд Херсонської області встановив, що ОСОБА_3 давно планував захопити хлопця в заручники, тримати його в нежилому будинку, а потім вимагати в його батьків 100 тис. доларів США в якості викупу за звільнення. Відповідні наміри ОСОБА_3 підтверджувались, зокрема, показами свідків, яким він свого часу пропонував красти хлопця, після чого вимагати викуп у його батьків, однак вони категорично відмовилися від такої пропозиції⁷. З огляду на сказане, є всі підстави для того, аби погодитись з позицією суду, який кваліфікував дії ОСОБА_3 за п. 3 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 147 КК України.

Аналіз судової практики засвідчує, що іноді має місце ситуація, при якій обов'язкова для аналізованого складу злочину мета виникла уже в ході вчинення злочину. Так, Баштанський районний суд Миколаївської області в процесі судового розгляду встановив, що відповідна мета в обвинувачених з'явилася тоді, коли

з'ясувалося, що у потерпілого, якого вони незаконного позбавили волі, при собі значної суми грошей не було⁸.

Важливою ознакою, яка дає змогу розмежувати захоплення заручників та незаконне позбавлення волі або викрадення людини, є те, що при захопленні або триманні особи як заручника мета спонукання до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії стосується адресатів, коло яких визначене у ч. 1 ст. 147 КК України. Натомість у разі незаконного позбавлення волі або викрадення людини, вчиненого, скажімо, з корисливих мотивів (ч. 2 ст. 146 КК), вимога сплати викупу пред'являється лише потерпілому. Таким чином, виходячи із змісту диспозиції ч. 1 ст. 147 КК, дії з незаконного позбавлення волі або викрадення людини, при яких винний висуває вимоги не самому потерпілому, а, приміром, його родичам, слід кваліфікувати як захоплення або тримання особи як заручника. Цього не взяв до уваги Шевченківський районний суд м. Львова, який у цій частині виправдав у зв'язку із відсутністю складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 147 КК України, учасників групи осіб, котрі за попередньою змовою викрали та утримували потерпілу ОСОБА_9, реалізуючи свій злочинний умисел, спрямований на спонукання її батьків до передачі їм грошових коштів у сумі 150 тисяч доларів США як умови звільнення ОСОБА_9. Аргументуючи своє рішення, суд визнав, що при захопленні або триманні особи як заручника винний пов'язує звільнення потерпілого із задоволенням своїх вимог, котрі він висуває перерахованим у ч. 1 ст. 147 КК України адресатам, у т.ч. й родичам затриманого, однак далі в якості контраргументу зазначив, що *«при незаконному позбавленні волі або викраденні людини винна особа має на меті заволодіти майном потерпілого чи інших осіб та одержати вигоди майнового характеру. Викрадення людини або позбавлення волі з корисливих мотивів відрізняється від захоплення заручників з тих же мотивів»*. Як розуміти таке вкрай суперечливе твердження – не зовсім зрозуміло. Не можемо повністю погодитись також з наступними твердженнями, викладеними у даному вирокі суду, котрі дали йому підстави для висновку про відсутність у діях учасників групи осіб складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 147 КК України: *«При захопленні заручників винний зацікавлений в широкому розголосі своїх вимог – як правило, місце утримання заручників не приховується, погрози щодо них виголошуються публічно з демонстрацією агресивності по відношенню до захоплених осіб. У випадках викрадення людини чи позбавлення її волі вимога про викуп пред'являється вузькому колу осіб, місце утримання викрадених осіб тримається в таємниці, причому однією з умов звільнення в даному випадку є вимога до рідних та близьких утриматись від звернення до правоохоронних органів. При викраденні людини об'єктом злочину є відносини, щоб забезпечити свободу особистості, а під час захоплення заручників – громадську безпеку. Також ознакою, за якою захоплення заручників відмежовується від незаконного позбавлення волі та викрадення людини, є особа потерпілого. Так, при захопленні заручників винного здебільшого не цікавить особа потерпілого, його подальша доля, а лише можливість використання його як засіб впливу на адресата погрози. Коли йдеться про незаконне позбавлення волі чи викрадення людини, особа потерпілого персоніфікована, та винні, особливо якщо вони очікують на отримання викупу, зацікавлені безпосередньо у ньому»*⁹. Наведені твердження є неоднозначними, не випливають безпосередньо із тексту кримінального закону і, по суті, є розширенням його тлумачення. Очевидно, що висловлюючи наведені міркування, суд виходив із того, що захоплення заручників начебто спрямоване на заподіяння шкоди невизначено великій кількості людей та невизначено широкому колу відносин, тобто посягає передовсім на громадську безпеку. Насправді ж позиція вітчизняного законодавця є іншою – він помістив статтю про відповідальність за захоплення або тримання особи як заручника до розділу III Особливої частини КК України, який об'єднує злочини проти волі, честі та гідності особи. У даному контексті варто зазначити, що в науковій літературі неодноразово висловлювалась думка про необхідність перенесення даного діяння до розділу IX «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини КК України (таку позицію, до речі, займають законодавці низки зарубіжних держав), однак із вказаною точкою зору навряд чи можна погодитись, оскільки громадській безпеці, на відміну від особистої свободи, під час захоплення або тримання особи як заручника шкода спричиняється не завжди; відтак саме особиста свобода має визначати зміст безпосереднього об'єкта розглядуваного злочину¹⁰.

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень засвідчує поширеність ситуації, за якої особа реалізує наявну в неї мету, що є обов'язковою ознакою розглядуваного злочину, – висуває певні вимоги до вказаних в ч. 1 ст. 147 КК України адресатів в якості умови звільнення заручника. На практиці, як правило, має місце висунення майнових вимог до родичів заручника. У зв'язку з цим виникає питання про необхідність чи відсутність необхідності кваліфікації за сукупністю із ст. 189 КК України, яка передбачає відповідальність за вимагання. Виходячи з тексту диспозиції ч. 1 ст. 147 КК України, можна зробити висновок, що реалізація цієї мети (висунення вимог майнового характеру) перебуває за межами об'єктивної сторони даного складу злочину. Тому в разі захоплення або тримання особи як заручника і висунення майнових вимог до родичів потерпілого вчинене повною мірою не охоплюється цим складом злочину. Так само вчинене повністю не охоплюється основним та кваліфікованими складами вимагання (ст. 189 КК України), оскільки ними не передбачена така ознака, як незаконне позбавлення волі. Л.П. Брич слушно зазначає, що *«мета, яка названа як ознака суб'єктивної сторони складу злочину, не охоплює і не може охоплювати її ж реалізацію, що є проявом об'єктивної сторони іншого складу злочину. Ці поняття позначають різні явища реальної дійсності. Мета – це прагнення особи вчинити певне діяння чи досягти певних наслідків. Але її не можна ототожнювати з цим діянням чи наслідками»*¹¹. Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація мети захоплення або тримання особи як заручника перебуває за межами об'єктивної сторони цього складу злочину, а тому у разі висунення майнових вимог до родичів потерпілого необхідно є кваліфікація за сукупністю злочинів,

передбачених ст. ст. 147 і 189 КК України. Так, Приморський районний суд міста Маріуполь Донецької області, на наш погляд, правильно кваліфікував за сукупністю ст. ст. 147 і 189 КК України дії учасників організованої групи, котрі захопивши та утримуючи чоловіка як заручника, висунули його дружині вимогу про передачу їм грошових коштів в розмірі 100 тисяч доларів США в якості винагороди за звільнення заручника, погрожуючи в разі невиконання вказаних вимог вбити його¹².

Окремою проблемою є кваліфікація умисного вбивства заручника. У постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. роз'яснено, що відповідальність за умисне вбивство заручника (п. 3 ч. 2 ст. 115 КК) настає за умови, що потерпілий був заручником і винна особа це усвідомлювала. Дії кваліфікуються як умисне вбивство заручника незалежно від того, чи була винна особа причетною до вчинення злочину, передбаченого ст. 147 КК України; разом із тим мотив такого вбивства повинен мати зв'язок з даним злочином (це можуть бути бажання спонукати зазначених у ст. 147 осіб, установу, підприємство, організацію до вчинення чи утримання від вчинення певних дій, помста чи невиконання висунутих вимог, прагнення приховати захоплення чи тримання заручника або інший злочин, вчинений під час їх здійснення, тощо). Дії особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 147 КК України і умисно вбила заручника, мають кваліфікуватися за ч. 2 цієї статті за ознакою спричинення тяжких наслідків і за п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України¹³. Аналіз доступної судової практики дає підстави для висновку, що суди дотримуються відповідних вимог¹⁴.

На практиці трапляються випадки неправильної кваліфікації розглядуваного злочину, вчиненого за наявності кваліфікуючих ознак. Так, наприклад, Ленінський районний суд міста Миколаїв кваліфікував цей злочин як поєднаний з погрозою знищення людей (ч. 2 ст. 147 КК України), хоча погрозу вбивством винний адресував лише одній особі – заручниці¹⁵. Виходячи із буквального тлумачення кримінального закону, в якому сказано про погрозу знищення *людей* (в множині), є всі підстави для висновку, що така погроза має стосуватися не менше двох осіб, а не однієї.

Підсумовуючи викладене, зробимо наступні найважливіші висновки: 1) оскільки ст. 147 є спеціальною нормою стосовно ст. 146 КК України, кваліфікація вказаних діянь за сукупністю є зайвою; при кваліфікації захоплення заручників застосуванню підлягає спеціальна норма, яка найбільшою мірою відображає специфіку та особливості даного злочинного діяння (тобто ст. 147 КК України); 2) у правозастосовній практиці іноді трапляються випадки ігнорування спеціальної мети при кваліфікації захоплення заручників; водночас невстановлення вказаної мети, яка є обов'язковою ознакою даного складу злочину, виключає відповідальність за ст. 147 КК України; 3) при кримінально-правовій кваліфікації захоплення заручників слід враховувати те, що мета, яка названа як ознака складу цього злочину, не охоплює її реалізації, у зв'язку з чим відповідні діяння слід кваліфікувати за сукупністю (сказане стосується, зокрема, необхідності додаткової кваліфікації за ст. 189 КК України у разі висунення майнових вимог до родичів заручника); 4) при кваліфікації захоплення заручників, поєднаного з погрозою знищення людей, слід виходити з того, що така погроза має стосуватися не менше двох осіб.

¹ Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2013–2018 рр. // Офіційний сайт Генеральної прокуратури України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gr.gov.ua/ua/stat.html>

² Вирок Богунського районного суду міста Житомир від 4 січня 2014 р. (справа № 1-610/12) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/36685925>

³ Приговор Малиновського районного суда г. Одессы от 4 июня 2013 г. (дело № 1-3682/12, производство № 1/521/436/13) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38740958>

⁴ Вирок Ленінського районного суду м. Миколаєва від 25 квітня 2014 р. (справа № 489/1363/14-к, провадження № 1-кп/489/178/14) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38422019>

⁵ Вирок Славутського міськрайонного суду Хмельницької обл. від 17 листопада 2014 р. (справа № 682/3296/14-к, провадження № 1-кп/682/149/2014) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42218726>

⁶ У Харкові звільнили всіх заручників з «Укрпошти» – поліція // ВВС Україна. – 2017. – 30 грудня : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-42524803>

⁷ Вирок Новокаховського міського суду Херсонської області від 18 грудня 2012 р. (справа № 2117/210/2012) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28182069>

⁸ Вирок Баштанського районного суду Миколаївської області від 25 червня 2015 р. (справа № 468/560/14-к) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39435618>

⁹ Вирок Шевченківського районного суду м. Львова від 11 листопада 2016 р. (справа № 466/4414/15-к) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/62679055>

¹⁰ Андрушко А.В. До питання про об'єкт захоплення заручників / А.В. Андрушко // Політика в сфері боротьби зі злочинністю: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового юридичного інституту (м. Івано-Франківськ, 8–10 червня 2017 р.). – Івано-Франківськ, 2017. – С. 126–130.

¹¹ Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія / Л.П. Брич. – Л.: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 712 с. – С. 154.

¹² Вирок Приморського районного суду м. Маріуполь Донецької обл. від 06 квітня 2017 р. (справа № 263/13009/15-к, провадження № 1-кп/266/43/17) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65890710>

¹³ Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 // Законодавство України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>

¹⁴ Вирок Апеляційного суду Київської області від 15 липня 2010 р. (справа № 1-13/10) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52159660>; Вирок Баштанського районного суду Миколаївської області від 25 червня 2015 р. (справа № 468/560/14-к) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39435618>; Вирок Новокаховського міського суду Херсонської області від 18 грудня 2012 р. (справа № 2117/210/2012) // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28182069>

¹⁵ Вирок Ленінського районного суду м. Миколаєва від 25 квітня 2014 р. (справа № 489/1363/14-к, провадження № 1-кп/489/178/14 // Єдиний державний реєстр судових рішень : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38422019>

Резюме

Андрушко А.В. Проблеми кваліфікації захоплення заручників.

У статті на підставі аналізу кримінального законодавства, доступної емпіричної бази і наукової літератури досліджено проблемні питання кваліфікації захоплення заручників (ст. 147 Кримінального кодексу України).

Ключові слова: злочини проти волі, честі та гідності особи, захоплення заручників, кримінально-правова кваліфікація.

Резюме

Андрушко А.В. Проблемы квалификации захвата заложников.

В статье на основании анализа уголовного законодательства, доступной эмпирической базы и научной литературы исследованы проблемные вопросы квалификации захвата заложников (ст. 147 Уголовного кодекса Украины).

Ключевые слова: преступления против свободы, чести и достоинства личности, захват заложников, уголовно-правовая квалификация.

Summary

Andrushko A. Issue of legal denomination of the hostage-taking.

The article analyzes criminal legislation, available empirical data and scholar literature in order to investigate problem issues of legal denomination of the hostage-taking (article 147 of the Criminal Code of Ukraine).

Key words: crimes against liberty, honor and dignity of a person, hostage-taking, criminal law denomination.

УДК 004.056.5:378.1 (045)

П.Д. БІЛЕНЧУК, Т.В. ОБІХОД

Петро Дмитрович Біленчук, професор Київського університету права НАН України

Тетяна Вікторівна Обіход, старший науковий співробітник Інституту ядерних досліджень НАН України, юрист

КІБЕРБЕЗПЕКА І ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ Й КІБЕРТЕРОРИЗМУ

У наш час глобалізації і охоплення Всесвітньою мережею галузей науки, економіки, банківської сфери, політичного життя, систем електропостачання, розвитку систем телекомунікації, однією із нагальних проблем є проблема кібербезпеки.

Метою статті є аналіз сучасного стану кіберзлочинності в Україні і розгляд концептуальних безпечних засад формування стратегії розвитку України задля надійного захисту і успішного інноваційного розвитку нашої держави.

В Україні кібербезпеці приділяється багато уваги на законодавчому рівні. У Законі України «Про національну безпеку України»¹ акцентується увага на необхідності боротьби із тероризмом². У рамках цього питання велику увагу приділено кібербезпеці. Визначено основи та принципи національної безпеки і оборони і підкреслено: «Стратегія кібербезпеки України – документ довгострокового планування, що визначає загрози кібербезпеці України, пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України з метою створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави». Стаття 31 «Стратегія кібербезпеки України» є документом довгострокового планування, в якому визначаються: